

BEZPIECZEŃSTWO PRAWNE POSTĘPOWANIA W TRUDNYCH SYTUACJACH WYCHOWAWCZYCH W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. JANA PAWŁA II W KONIECZKOWEJ

Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia demoralizacją.

Aby zapobiec czynom karalnym, należy interweniować przy pierwszych niepokojących objawach. Według ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich należą do nich zachowania postrzegane jako **przejawy demoralizacji**.

Czyny takie mogą być rozpatrywane w trzech aspektach:

- demoralizacji – dotyczą osób, które nie skończyły 18 lat,
- czynu karalnego – dotyczą osób, które dopuszczając się takiego czynu, miały ukończony 13rok życia, a nie ukończyły 17 lat,
- środków wychowawczych lub poprawczych orzekanych względem osoby, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nią 21 lat.

Wśród zachowań wymienianych jako przejaw demoralizacji ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich wymienia *naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierzędu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych*. Na szczególną uwagę zasługuje zapis o naruszaniu zasad współżycia społecznego.

Plan interwencji w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierzęd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, może mieć następujący przebieg:

- 1) Nauczyciel przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy.
- 2) Wychowawca informuje o fakcie dyrektora oraz pedagoga szkolnego, który podejmuje rolę koordynatora działań.

Pedagog wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i w obecności wychowawcy przeprowadza rozmowę, podczas której:

- informuje o zaistniałej sytuacji,
- dąży do wspólnego znalezienia rozwiązania,
- spisuje kontrakt pomiędzy rodzicem, dzieckiem a szkołą,

Jeżeli rodzice odmawiają współpracy, nie stawiają się do szkoły lub ich działania wychowawcze są nieskuteczne, a szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły pisemnie

powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję. Wybór instytucji jest uzależniony od rodzaju zdarzeń poprzedzających podjęcie decyzji.

I. PALENIE PAPIEROSÓW

Palenie papierosów, będące u ucznia typowym objawem demoralizacji, jest zjawiskiem wysoce niepożądanym. Nikotynizm ma negatywny wpływ na rozwój fizyczny dziecka, jest działaniem, które uznaje się za inicjacyjne wobec przyjmowania środków psychoaktywnych. Dlatego dopuszczanie do palenia na terenie szkoły jest niepożądane.

Jeżeli nauczyciel zauważy, że uczeń pali papierosy, podejmuje następujące kroki:

- 1) Informuje o tym wychowawcę, a ten pedagoga szkolnego.
- 2) Pedagog przeprowadza rozmowę z uczniem. Przedstawia podczas niej negatywne skutki palenia oraz naganność takiego postępowania.
- 3) Wzywa do szkoły rodziców ucznia. Podczas rozmowy informuje ich o zajściu oraz spisuje kontrakt pomiędzy uczniem, rodzicami a szkołą. Zobowiązuje w nim ucznia do zaprzestania ryzykownego zachowania, a rodziców do zwiększenia kontroli nad dzieckiem.
- 4) W przypadku ponownego złamania zakazu palenia tytoniu decyzja rady pedagogicznej może pozbawić ucznia przywilejów (np. zakaz udziału w wycieczce).

II. NIETRZEŻWY UCZEŃ

Kolejnym problemem, z jakim boryka się szkoła, jest pojawienie się na jej terenie ucznia pod wpływem środków psychoaktywnych. Najpopularniejszym z nich jest alkohol. Jego spożywanie i podawanie na terenie placówki oświatowej, w myśl art. 14 ust.1 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, jest zakazane, a u osób pełnoletnich podlega karze grzywny. O takiej sytuacji bezzwłocznie powinien zostać powiadomiony wychowawca, pedagog oraz dyrektor szkoły.

Zgodnie z procedurą interwencji należy ucznia odizolować. Jest to wskazane ze względu na jego bezpieczeństwo fizyczne, a także uniknięcie wpisywania go w rolę negatywnego bohatera oraz dawanie nagannego przykładu innym uczniom.

I. Jeżeli nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków, podejmuje następujące kroki:

1. Powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy, ten informuje dyrektora oraz pedagoga szkolnego, który podejmuje rolę koordynatora działań.

2. Pedagog odizolowuje ucznia od reszty klasy (we wcześniej wyznaczonym pomieszczeniu), ze względów bezpieczeństwa opiekę nad nim powierza pielęgniarce lub osobie przeszkolonej w udzielaniu pierwszej pomocy.
3. Wyznaczona przez pedagoga osoba:
  - 1) wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia, ewentualnie udzielenia pomocy medycznej.
  - 2) Lekarz decyduje o ewentualnej hospitalizacji ucznia.
  - 3) Równocześnie wyznaczona osoba zawiadamia o fakcie rodziców (opiekunów), których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły, określając jednoznacznie czas, w jakim ma to nastąpić.
  - 4) Jeżeli rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu odmawia przyjazdu do szkoły bądź nie zgłasza się po niego wyznaczonym czasie, a jest on agresywny bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób, pedagog, w porozumieniu z dyrektorem szkoły, zawiadamia najbliższą jednostkę policji.
  - 5) Jeżeli na terenie szkoły powtarzają się przypadki, w których uczeń pod wpływem alkoholu lub narkotyków, to jest to objaw pogłębiającej demoralizacji. W takiej sytuacji postępowanie określa procedura dotycząca zachowań wskazujących na demoralizację.

III. SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE

Znalezienie substancji psychoaktywnej na terenie szkoły nakłada na nią obowiązek zabezpieczenia i przekazywania jej policji. Jest to zgodne z art. 62 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, według którego: *Kto wbrew przepisom ustawy posiada środki odurzające lub substancje psychoaktywne, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.*

I Jeżeli nauczyciel znajdzie na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk, podejmuje następujące kroki:

- 1) Zawiadamia dyrektora szkoły oraz pedagoga szkolnego, który podejmuje rolę koordynatora działań.
- 2) Pedagog wspólnie z dyrektorem i np. rzecznikiem praw ucznia lub innym nauczycielem komisyjnie zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób nie powołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem.
- 3) W porozumieniu z dyrektorem powiadamia policję.

- 4) Podejmuje próbę ustalenia (jeśli jest to możliwe w zakresie działań pedagogicznych), do kogo należy znaleziona substancja.

II Jeżeli nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, podejmuje następujące kroki:

- 1) Zawiadamia o swoich spostrzeżeniach wychowawcę, dyrektora szkoły oraz pedagoga, który podejmuje rolę koordynatora działań.
- 2) Pedagog powiadamia rodziców (opiekunów) ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawienia się w szkole.
- 3) Pedagog w obecności innych osób (wychowawca, dyrektor, rzecznik praw dziecka) żąda, aby uczeń przekazał mu substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni w jego ubraniu, ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją.
- 4) Jeżeli mimo wezwania uczeń odmawia przekazania nauczycielowi substancji i przekazania zawartości teczki, pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.
- 5) Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, pedagog po zabezpieczeniu substancji bezzwłocznie przekazuje ją do jednostki policji. Wcześniej próbuje w jaki sposób i od kogo uczeń ją nabył.
- 6) Całe zdarzenie i wszystkie ustalenia pedagog dokumentuje w formie dokładnej notatki wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

IV. CZYNY KARALNE

Kolejnym problemem, z którym borykać się może szkoła, są czyny karalne.

Należą do nich:

- fizyczna przemoc,
- niszczenie mienia,
- wymuszenia,
- kradzieże i inne.

Według art. 304 § 2 Kodeksu postępowania karnego szkoła ma prawny obowiązek reagowania w takich sytuacjach. W opisanych poniżej przypadkach zazwyczaj obok sprawy pojawia się ofiara zajścia oraz świadkowie. Sprawcę należy odizolować od ofiary i świadka.

Jeżeli na terenie szkoły dojdzie do czynu karalnego, należy podjąć następujące kroki:

1. Niezwłocznie powiadomić o zajściu wychowawcę, dyrektora oraz pedagoga szkolnego, który podejmuje rolę koordynatora działań.

2. Pedagog ustala przy udziale innych osób okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia, sporządza notatkę służbową, w której zamieszcza:
  - datę, godzinę oraz miejsce zajścia,
  - personalia sprawcy (jeśli jest znany) poszkodowanego oraz świadków zdarzenia,
  - ustalony przebieg zdarzenia.
3. Wyznaczona przez niego osoba powiadamia rodziców ucznia – sprawcy, obligując ich do niezwłocznego przybycia do szkoły.
4. Gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub sprawca nie jest uczniem szkoły, pedagog z porozumieniem z dyrektorem niezwłocznie powiadamia policję.
5. Pedagog nadzoruje zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa lub pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich policji.

VI. ZACHOWANIA AGRESYWNE

Szczególnym przypadkiem czynu karnego są zachowania o charakterze agresywnym. Ich przedmiotem mogą być inne osoby, zwierzęta lub rzeczy. Ważne jest, aby postępowanie szkoły wobec takich przypadków miało jednolity charakter. Nauczyciel zauważywszy takie zachowanie, ma obowiązek je przerwać przy użyciu perswazji słownej lub fizycznej (używając tylko tyle siły, jaka jest niezbędna na przykład do rozdzielenia bijących się osób).

Następnie powinien powiadomić o zajściu wychowawcę klasy ewentualnie pedagoga szkolnego. Ten przeprowadza ze sprawcą rozmowę wyjaśniającą, która może przybrać formę wspólnego zastanowienia się nad zadośćuczynieniem lub naprawieniem szkód.

Jeżeli nauczyciel jest świadkiem zachowania agresywnego, ma obowiązek:

1. Przerwać takie zachowanie za pomocą słownej z pomocą innej osoby, używając tyle siły, ile jest niezbędne np. do rozdzielania bijących się uczniów.
2. Przekazać informację wychowawcy bądź pedagogowi szkolnemu, który podejmuje rolę koordynatora działań wyjaśniających.
3. Wychowawca/pedagog przeprowadza rozmowę wyjaśniającą, ustala wraz z uczniem przyczynę zachowania oraz rodzaj zadośćuczynienia.
4. Jeżeli uznaje, że zdarzenie nosi znamiona czynu karalnego, stosuje odpowiednią procedurę.

VII. MATERIAŁY WYBUCHOWE

Ponieważ ogólne procedury bhp nie określają sposobu postępowania w sytuacjach pojawienia się na terenie szkoły materiałów wybuchowych, broni lub substancji chemicznych, najkorzystniejsze w takich okolicznościach będzie odizolowanie lub ewakuacja uczniów oraz

pracowników szkoły z niebezpiecznego rejonu. Równocześnie konieczne jest zawiadomienie odpowiednich służb.

Każda informacja o tym, że na terenie szkoły znajduje się materiał wybuchowy lub inna substancja chemiczna zagrażająca życiu i bezpieczeństwu człowieka, powinna dotrzeć do pedagoga szkoły. Kolejne kroki postępowania mogą być następujące:

1. Dyrektor szkoły powiadamia telefonicznie policję.
2. Umówionym sygnałem dzwonka przekazuje informację społeczności szkolnej, która we wcześniej umówionej kolejności opuszcza szkołę.

Procedura postępowania w przypadku używania telefonu komórkowego w szkole:

1. zabrania się używania telefonów komórkowych na terenie szkoły i jej posesji, w szczególności obowiązuje zakaz rozmów telefonicznych, wysyłania SMS-ów, MMS-ów, używania telefonu jako kamery, aparatu, dyktafonu zarówno na lekcjach jak i w czasie przerw.
2. telefon komórkowy może być użyty w wyjątkowych i uzasadnionych przypadkach za zgodą i w obecności nauczyciela / wychowawcy,
3. w razie niezastosowania się ucznia do zasady , telefon zostanie zatrzymany przez nauczyciela i oddany rodzicowi po jego osobistym zgłoszeniu się.

Podstawy prawne stosowanych procedur:

- *Ustawa z dnia 26 października 1982r. O postępowaniu w sprawach nieletnich/Dz. U. z 1982r.nr 35 poz. 228 z p.zm. –tekst jednolity Dz. z 2002r. Nr 11 poz. 109 z p. zm. oraz przepisy wykonawcze w związku z ustawą*
- *Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi/Dz. U.Nr 35, poz.230 z p.zm./*
- *Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997r. O przeciwdziałaniu narkomanii/Dz. U. z 2003r. Nr 24, poz. 198/*
- *Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990r. O Policji/Dz. U. Nr.30 poz. 179 z p. zm./*
- *Zarządzenie Nr 15/97 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 czerwca 1997r. W sprawie form i metod działań policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich.*

- *Ustawa z dnia 7 września 1991r. O systemie oświaty /Dz. U. z 1996r. Nr 67, poz. 329 z p. zm./*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003r. W sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem /Dz. U. Nr 26, poz. 226*

opracował :
mgr inż. A. Graboń
specjalista ds. BHP

zatwierdził dyrektor:
mgr Bernadeta Wolan